5. Kuz'mina, N. A. (1999). Intertext and its role in processes of evolution of poetic language. Ekaterinburg — Omsk, 268 p. (in Russ.).
6. Matveev, V. M., Khvorostyanova, Ye. V. (2011). Dictionary of Lomonosov's language, issue 3. St. Petersburg, 620p. (in Russ.).
7. Nevidoms'ka, L. M., Parkhonyuk, L. M. (1997). Poetic and stylistic description of authors' corrections in Pavlo Hrabovskyy's works. *Theory and practice of linguistic analysis of literary text*. Ternopil, pp. 119–124 (in Ukr.).
8. Selivanova, O. O. (2006). Modern linguistics: terminological encyclopedia. Poltava (in Ukr.).
9. Shalata, M. Yo. (1982). The first rhyming dictionary in Ukraine. *Zhovten'*, No. 3, pp. 121–123 (in Ukr.).
10. Shopova, M. (2015). The rhyming transference in case of translation of Russian poetry into Bulgarian. *Proglas*, vol. 2, pp. 274–290 (in Bulg.).
11. Syuta, H. M. (2017). Citation thesaurus of Ukrainian poetic language of XXth century. Kyiv, 384 p. (in Ukr.).
12. Timofeev, V. P. (2009). Sergey Esenin's rhyming dictionary. Shadrinsk, 334 p. (in Russ.).
13. Zholdak, O. I. (1975). The poet's fiery word. *Malyshko's ways: memoir about Andriy Malyshko*, pp. 149–155. Kyiv (in Ukr.).

Наєнко М.

д.філол.н., Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Naenko M.

Doctor of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І КИЇВСЬКА ФІЛІЯ

LITERARY CRITICISM AND THE KIEV BRANCH

У статті йдеться про літературну критику як компаративного посередника між художнім словом і читачем. А також – між художньою літературою й іншими мистецтвами та різними засобами інформації. Автор наголошує, що головним критерієм при цьому залишається художність як форма мистецького мислення, як чинник, що відрізняє мистецтво від публіцистики й інших видів розмовного жанру.

Ключові слова: література, критика, художність, мистецтво, естетичний потенціал, читач, есеїстка, газета, радіо, компаративне посередництво.

The article deals with literary criticism as a comparative mediator between the word of art and the reader. And also - between fiction and other arts and different media. The author emphasizes that the main criterion is art as a form of artistic thinking, as a factor that distinguishes art from journalism and other types of the spoken genre. Writers have always emphasized that criticism is needed to reveal (interpret) the aesthetic, intellectual potential of literature. It focuses on the significant phenomena of literature that are urgently needed to be promoted by the means of television radio and by various genres of literary criticism.

Key words: literature, criticism, art, art, aesthetic potential, reader, essayist, newspaper, radio, comparative mediation

Цей вид творчості ніколи не був в особливій пошані. Аж до того, що лунали голоси про її непотрібність. Мовляв, читач здатен і сам розібратися в вартості прочитаного художнього тексту; то навіщо йому ще й підказки якогось там критика?

Лише великі письменники завжди наголошували: критика потрібна для того, аби виявити (розтлумачити) естетичний, інтелектуальний потенціал літератури. Навіть Шевченко чекав про себе критичного голосу і міг кинути в його бік невдоволений камінець:

*Уже, либонь, десяте літо,
Як людям дав я «Кобзаря»,
А їм неначе рот зашито...
Ніхто й не гавкне, не лайне,
Неначе й не було мене.*

Третю думку про критику сформулювали (можна сказати) письменницькі з'їзди. На них (здебільшого) про всі літературні жанри говорилося якось поблажливо, а про критику майже категорично: вона або нікудишня, або майже її нема. Пригадую, що таку думку довелося чути на одному з письменницьких з'їздів з уст тодішнього голови Київської організації НСПУ (2011). Відтоді критичний цех у Київській організації ніби й працював, але фізично став занепадати. Певна частина критиків перейшла або в «чисте» літературознавство, або зайнялася суто

викладацькою роботою в вишах. Уже буквально на наших очах цілком віддалися освітній справі дуже серйозні критики В'ячеслав Брюховецький, Сергій Квіт і Володимир Моренець, а такі, як Микола Жулинський чи Михайло Слабошпицький частково поміняли навіть жанр своїх літературних зацікавлень: стали писати повісті й романи, а критичні студії відсунули десь на дуже далекий план. У передз'їздівському інвентарному переліку виданих книг за останні чотири роки, щоб трохи зміцнити критичну позицію Спілки (перед 10-м з'їздом НСПУ) до жанру критики зараховано навіть публіцистичну есеїстику В. Дончика («Любіть Україну»), суто літературознавчу роботу С. Гальченка («Історія тексту») чи й деяку мемуарну пургу, яка до літератури (як критичного чи художнього тексту) ніякого стосунку не має. Шекспір колись вигукнув, що втрачено зв'язок часів, а Довженко – що порушено гармонію буття: людські двори, мовляв, розгороджені, у людей чортма достатку, комунізм змушують витягувати по шнурку, всілякі горобці засуджують орла, що він кепсько літає в коноплях і т. д. Так само сьогодні втрачено відчуття, що таке література й критика, зрозуміння того, чому з 2000 членів СПУ лише одного можна висунути на здобуття Нобелівської премії, а серед двохсот спілчанських членів-критиків немає майже жодного, хто б міг хоча б сформулювати, за що саме українському письменнику «Ікс» чи «Ігрек» слід ту премію присудити. За останні двадцять років я тричі пропонував таке формулювання (про творчість Олеся Гончара, Ліни Костенко й Івана Драча) і лише один раз одержав від Нобелівського комітету подяку за участь у номінації. У двох інших випадках процес номінації припинявся, бо номіновані письменники відійшли за обрїй саме в рік їхньої номінації.

Тим часом, в останні роки з'явилися знакові художні твори, що варті таки висунення на Нобеля, а тільки в Києві опубліковано немало критичних робіт, які заслуговують на дуже пильну увагу. Видано, зокрема, давно очікувану (в 3-х томах!) підсумкову працю «Українська літературна критика XX століття» (з передмовою наукового редактора видання В. Дончика, 2015).

Вийшли книги критичного спрямування Івана Дзюби («На трьох континентах», «У літературі й навколо»), Михайла Гориня («Святослав Гординський на тлі доби», в 2-х томах), трохи раніше – Володимира Даниленка («Лісоруб у пустелі»), Миколи Славинського («Колеги: шляхи і роздоріжжя»), автора цих рядків («Вітер. Літературна критика і рух художнього слова») та ін. У критичному річищі намагаються тримати себе Олександр Астаф'єв, Юрій Ковалів, Володимир Панченко, Людмила Тарнашинська, Анатолій Ткаченко, Григорій Штонь та ін. Щодо двотомної праці Михайла Гориня, то це не «чисте» літературознавство чи мистецтвознавство, а саме критичне наближення до творчості

неординарного автора з когорти малознаних у нас Гординських. Є ще, як відомо, й Гординський-батько, книжка якого «Літературна критика підсоветської України» (1939) потребує як мінімум сучасного перевидання і уважнішого до себе ставлення. На жаль, її обійдено й у згадуваному тритомнику «Українська літературна критика XX століття».

Критично настроєним останнім часом було творче об'єднання літературних критиків Київської організації НСПУ. Воно не тільки працювало, а й висвітлювало свою роботу в літературній періодиці. Трохи давніше На його засіданнях проаналізовано розвиток практично всіх літературних жанрів: «Сучасна поезія і “грярнейшие малороссийские вирши”», «Отже, роман чи антироман?», «Драма театру», «Мемуари як історія сучасника», «Критики і поети про сучасну поезію» (про рецензію як вимираючий жанр), «Куди рухається критика як рухома естетика», «Літературна періодика і зник літературного процесу», «Самотність долається словом молодих» та ін. Усе це, наголошую, не теми засідань творчого об'єднання, а назви публікацій про ті засідання у літературно-мистецькій періодиці. Окремі публікації критичного характеру з'являлися і в «нелітературній» пресі: в газетах «День», «Культура і життя», «Український театр», «Голос України», «Слово Просвіти» та ін. Усе це дуже важливо, бо одна річ провести календарне засідання певного творчого об'єднання, а інша – провести його так, аби було що написати в пресі про це.

Творче об'єднання постійно стежить за процесом відзначення творів, що висуваються на здобуття шевченківської премії. Шевченківський комітет інколи до того обговорення дослуховується, або й не дуже. Досвід показує, що в нього (Комітету) трохи інші критерії тлумачення літератури, ніж у літературних критиків. Дехто натякає, що на його рішення впливає т. зв. «третя сторона», як, скажімо, в випадку, коли Шевченківськими преміями відзначені не зовсім ті твори, що справді належать до художньої літератури чи навіть публіцистики. Чи так це, чи це лише чутки, покаже в майбутньому час, який завжди був найсправедливішим суддею в різних сферах людської діяльності. Творчому об'єднанню критиків він нещодавно підказав, що засідання його можна (й варто, думаю!) проводити в

поєднанні з іншими творчими об'єднаннями та з пильнішою увагою до наймолодших літераторів. Це сприяло, наприклад, тому, що таке поєднання свого часу стимулювало звернення до критики таких молодих поетів, як Олександр Стусенко чи В'ячеслав Левицький. Вони виступили в літературній пресі з кількома аналітичними рецензіями та тематичними оглядами, їх було помічено в літературному середовищі, але згодом вони, на жаль, майже цілком відійшли від цієї форми своєї діяльності. Продуктивними видаються також засідання об'єднання критиків разом із літературною студією імені Максима Рильського Київського університету та студією Університету імені Бориса Грінченка. На таких спільних засіданнях побували вже з майстер-класами відомі письменники, а також представники суміжних мистецтв: Тарас Компаніченко з «Хореї козацької», кінорежисер Тарас Томенко з презентацією фільму «Будинок “Слово”», кінознавець Сергій Тримбач з аналізом кіносценарної творчості Івана Драча, вокаліст Олесь Харченко з піснями про воїнів УПА, скрипаль Кирило Стеценко (внук відомого композитора) з розповіддю про ювілей «Просвіти» та віртуозним виконанням музичних творів, Максим Рильський (внук не менш відомого поета) з презентацією нових видань рідного фонду «Троянди і виноград», а також головний редактор «Літературної України» Сергій Куліда, поети Віктор Женченко, Світлана Йовенко, Михайло Шевченко, Борис Пономаренко та ін. Змістовно, зокрема, пройшли засідання про ювілей шістдесятиків Василя Симоненка, Миколи Вінграновського, Петра Засенка, а день народження Івана Драча в 2018 р. відзначено через три місяці після його відходу в кращі світи. На цьому останньому заході виступили зі спогадами Іван Малкович, Микола Славинський, Віталій Абліцов, Анатолій Ткаченко та ін. Інформацію про все це вміщує сайт Інституту філології Київського університету, а також альманах студентської творчості «Сві-й-танок» і буклет «Центр літературної творчості», який щорічно видається університетським підрозділом з такою ж назвою (тексти переважно студентки Юлії Кузьменко, світліни професійного фотографа Валерія Попова).

В усіх випадках учасники таких спільних засідань роблять акцент насамперед на художності як феномені творчості. Це хоча й письменницька *азбука*, але вона – як і молитва – від повторення не старіє.

В народі кажуть: *«Голова – не коліно; вона мусить мати форму»*. Художність – це і є та голова-форма, яку повинна мати література. В останні роки переважно молодша генерація її (зокрема, поети) демонструють форму, котра, м'яко кажучи, насторожує: цілковите ігнорування віршознавчої теорії (ритми, розміри, уникання строфічності, розділових знаків і навіть заголовних літер) і демонстрація письма, яке часом нагадує дуже давню бароково-примхливу традицію про акро-вірші, вірші-раки, всілякі паліндроми тощо. Цю традицію, як знаємо, століття по тому не визнавали навіть літературні класики, аж поки в XX столітті науковці (зокрема – Д. Чижевський) не розтлумачили, що це – «також» література і в ній є сенс. Може, й сучасні безримні, безрозділові (потоківі) вірші будуть зрозумілими через яке-небудь століття (рима віршеві потрібна насамперед тому, щоб чулося в ньому відлуння небес), але насторожує в них ще й те, що пишуться вони переважно «розмовною» мовою. А така мова, як відомо, годиться лиш для газетної інформації та комерційно-тротуарного читива. За нього нині тримаються всілякі «пень-клуби» (вираз Петра Осадчука) і не дуже вибагливі щодо мистецтва комерсанти. Зокрема й закордонні. Суто художню літературу перекласти іншими мовами, як знаємо, важко, а часом (зокрема – поезію) і не можливо. Через те «пень-клуби» хапаються саме за розмовне читиво, перекладають та видають його в зарубіжних країнах і мають із цього, як виявляється, ще й неабиякий зиск. Бо не тільки в нас, а й там – «за бугром» – процвітає, бува,

масовізм, базований саме на білялітературних «колінах». Свого часу з'явилася, було, навіть така гуморна частівка:

*Приїхала з Криму –
В клуб пішла Горпина:
Підведені брови
Ще ї видно коліна.*

А коліна ж, як відомо, бувають різними, зокрема й кривими. У лісі, на жаль, кривих дерев буває теж більше, ніж рівних. Позбуваються їх з допомогою пилки та сокири, а в літературі від них елементарно слід відмежовуватись, бо одна погана вівця, як знаємо, може зіпсувати все стадо.

Іноколи «колінна» псевдолітература намагається проникнути і в ідеологічні мотиви творчості. Наведу дві цитати. 1. *«Перше українське похоронне зведення Михайла Ф. Насевича на Філадельфію й околицю. Бідним родинам обслуга не відмовляється»*. 2. *«Кембріджські приятелі лягали зо сміху, коли ти переклала їм початок національного гімну “Україна ще не вмерла”, – “Це що за гімн такий” – а й справді, ні фіга собі заспів – якраз із таким “турка воювати”, коб не часом»*. У першій цитаті йдеться про те, що українцям в Америці, мовляв, навіть із похоронною процедурою дуже сутужно, а в другій, що українці в материковій Україні створили для себе нібито патологічний гімн, від якого американці «лягали зо сміху». Автори цих романів, як знаємо, належать до різних літературних поколінь та уподобань, але коли доходить справа до ідеології, то, як писав І. Франко, *«екстремі ся стрічають»*. Тобто, і «пан» і «пропав» опиняються на одній полиці.

Здавалося б: після остаточного розвінчання ідеологічного соцреалізму в літературі ніяка патологічна ідеологія їй уже не загрожує. Але одна з них усе-таки досі, як виявляється, процвітає: просвітянство (не плутати з громадською організацією «Просвіта», яка не є історичним локусом). Це те саме просвітянство, яке свого часу маскувалося під літературу і з яким воював М. Хвильовий («Про «сатану в бочці», або про графоманів, спекулянтів та інших просвітян», 1925), яке намагався розвінчати М. Зеров («Європа – Просвіта – Освіта – Лікнеп», 1926), та ін. Мабуть, ніколи не думали жертви «розстріляного відродження» Хвильовий і Зеров, що просвітянство ще довго здатне буде не тільки понижувати літературу як

художній феномен, а й заганятиме її в кут бізнесової спекуляції і графоманства. В часи Хвильового і Зерова просвітянське пониження літератури відбувалося нерідко внаслідок малограмотності самих авторів («*У літературу рушив малописьменний письменник*», – казав Петро Панч), а нині недохудожнє просвітянство постає (в окремих випадках, звичайно) як стандартна любов до України і римоване ганьблення всіх її ворогів-агресорів. Зароблені на цьому дивіденди навряд чи забезпечать славу таким з дозволу сказати «творцям», але те, що вони наводнюють літературний процес ущербною літературою (майже в дусі Дем'яна Бедного) – факт незаперечний. Треба бодай пам'ятати, що тему любові до України і її підневільного животіння Тарас Григорович міг вичерпати в одному катрені:

*Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить,
А на апостольським престолі
Чернець годований сидить.*

Тут під кожне слово-символ можна підставляти реалії сучасності; отже, коли берешся за таку тему сьогодні, то спробуй сказати про це глибше й оригінальніше, а не демонструй набір вицахлих слів і колекцію давно затуплених сокир. Це добре розуміє «Хорея козацька», яка працює «на межі» літератури і музики: віднаходить призабуті літературні джерела, реставровує музичне звучання їх і відтак показує, що до головної цінності життя – до свободи художнє слово України йшло далеко не просвітянським шляхом. Це підтверджено або всією творчістю геніальних наших земляків (як автор «Слова...», Котляревський чи Шевченко), або одного твору (як Михайло Петренко зі своїм «Небом», Панас Мирний з «Волами», Михайло Коцюбинський з «Інтермеццо», Олесь Гончар з «Собором», Юрій Мушкетик з «Братами», Олег Черногуз з «Аристократом», Іван Драч із «Соняшником», Ліна Костенко з «Марусею», Василь Стус із «Палімпсестами», Василь Голобородько з «Віконцем», Марина Павленко з «Райдугою в решеті») або навіть одного словосполучення («З журбою радість обнялась» Олександра Олеся, «Сонячні кларнети» і «Похорон друга» Павла Тичини, «Земне тяжіння» Василя Симоненка, «Вірші з війни» Бориса Гуменюка) чи й одного образу («*De libertate*», «Гандзя», «Гімн», «Вершники», «Земля», «Залишенець. Чорний Ворон»).

Окремої згадки в цьому зв'язку заслуговує літературний пласт першої програми українського радію. Два роки тому в ньому літературу ліквідовано як клас, на що я зреагував реплікою «На сполох». І згадав при цьому відомі слова Олександра Довженка: *«...Призначили мене завідувати – начальником комітету мистецтв нашого ж таки села. Завідаю. Заборонив те, заборонив се, заборонив співати “Ой закувала та сива зозуля”, ще деякі пісні: одні, казали, націоналістичні, других я просто не любив, а часом, було, забороню щось таке, що, може, воно й не тее, ну з другого ж боку, треба ж почуватись на мистецтві. Заборонив бандуру, вишивки хрестиком і т. д. Бачу – виходить».*

Та ще й як виходить! Комітет мистецтв нашого ж таки радіосела очолив гідний внук чи правнук Довженкового «героя» і він перше, що зробив, починаючи з 1-го жовтня 2017 р., витував з Першого національного художню літературу. Досі вона сяк-так, але на ньому усе ж жебоніла. Тепер, сказав новий начальник радіосела, перекидаємо її на Третій канал з іменем «Культура». Логічно? Ніби логічно... Бо ж література – теж культура. Не враховано лиш «дрібниці»: Перший канал можна «зловити» на всій території України, а Третій далі Глевахи (всукраїнський витверезник, що за 30 кілометрів від столиці) не «вловиш» навіть найпотужнішим приймачем. Причина проста: на довгу хвилю «Культура» не розжилася, а коротка (FM) обмежується 72-ма метрами. Хай би й так, але ж уся сучасна радіопромисловість давно вже випускає приймачі з діапазоном лише 80 і більше метрів. Не випускаються також динаміки для проводових трансляцій, на яких була «третя кнопка», розрахована на «Культуру». Надто: проводове радіо функціонує нині лише в старих будівлях, а в новобудовах (які заселяють переважно молодіжні сім'ї) ніяка радіофікація не передбачається. Бери, мовляв, хвилювик та й лови на ньому все, що душа забажає; але ж (див. вище) тільки з діапазоном понад 80 метрів... Отаке зачароване коло...

Чому я акцентую саме на художній літературі? Можна було б згадати також «театр перед мікрофоном», який на Першому теж репресовано. «Театр», як знаємо, є похідним від літератури: не написав літератор-письменник драму чи роман, що піддається театралізації, то й немає що ставити перед тим мікрофоном! Отже й насамперед жаль літературу. Бо вона в нас, як знаємо, була і залишається не тільки культурою. Написав колись початківець-шістдесятник Віталій Різник такого «вірша»: *«Хлопчик грудкою вбив гуску, / А гуси ж Рим спасли»*. Література нам «спасла» цілу націю. Сто років тому майбутній академік Сергій Єфремов про це писав так: *«Усе розгубив був український народ на довгому й важкому своєму шляху до теперішнього становища: політичну самостійність і економічні достатки, своє право й освіту, свої закони й суд, свою школу й інтелігенцію... ім'я навіть своє втратив у безупинній боротьбі за національну індивідуальність: зробився нацією без прізвища, нацією просто*

“людей”, ще гірше – нацією “дядьків”... І тільки один лишився йому, дивному цьому народові, скарб од далеких прадідів. Цей скарб єдиний – то рідна мова й рідне письменство, тією мовою писане: обоє, як вираз його духової істоти, як символ його опрічності...». Що правда, то правда... І ось тепер цю «духову істоту» й «символ опрічності» з Першого радіопростору вирвано.

Звичайно, нині є можливість скористатися для своєї літературної освіти-просвіти ще телебаченням чи інтернетним ресурсом у комп'ютері. Але знову «SOS»: телевізійний канал «Культура» так само далі Глеваху не поширюється, а інтернетним ресурсом користується в Україні поки що лише десять відсотків населення. А як почуватися решті – дев'яностим відсоткам? *«Шкода говорити»*, – сказав би один із персонажів Павла Загребельного...

А тепер гляньмо бодай одним оком на якість отих літературних передач, що пропонує нині «збагачений» Третій «культурний»: їх (обсягом 20-30 хвилин) пропонують слухачам між другою й третьою годиною ночі. Це ж якою треба бути «совою», щоб дочекатися отієї другої-третьої години?... З іншого боку: хто там буде ведучим на тих літературних передачах? Відповідаю: там немає жодного (крім поета Павла Вольвача) письменника з іменем! А довідники підказують, що сучасна Спілка письменників налічує дві тисячі імен. На радіо замість них працюватимуть фактично безіменні «ведучі». Можливо, є серед них і активні, скажімо, журналісти, але ж інформацію вони черпають звідки? З анотацій до літературних книжок та з інтернетних «Вікіпедій». Аналітичного й естетичного розуму в них навіть із свічкою не вбачиш... А були ж колись ведучими на Перших радіоканалах Іван Драч та Микола Жулинський, Петро Осадчук та Сергій Гальченко, трохи давніше (як радіопродукт) повторювалися «Вечірні розмови» Максима Рильського, буквально вчора ще можна було почути аналітичні передачі на зразок «Екс-лібрис», «Обличчям до вогню» чи «Жива душа поетова святая...» (про іпостасну постать Тараса Шевченка). Гай-гай! Живим би був Великий Кобзар, йому б знову довелося повторювати:

*Було колись в Україні – ревіли гармати;
Було колись – Запорожці вміли панувати.
Панували, добували і Славу, і Волю
Минулося, осталися Могили на полі...*

Будь-яку справу чинить не якийсь ім'ярек, а конкретний чиновник. Так от: знаючі люди з працівників радіопростору кажуть, що продюсерський комітет сучасного радіосела нещодавно очолив учорашній третьорядний радіобалакун; найперше – завів собі кабінет, до якого «черга на прийом» розтягується, бува, від початку київського Хрещатика, до Бесарабки, яка в кінці його. Саме цьому чиновнику й належить ідея, вписана в нове Положення про радіоефір такими словами: «...Основний масив мовлення складають інформаційні та публіцистичні передачі». В народі цих кілька слів уміщуються в одне: «трюп». По-нашому – «балак». Ніби його ще мало дає вся сепаратистська рать на телеканалах типу «Інтеру», «Ньюсвану», «112-го» і їм подібним. О, безсмертний Іване Яковичу! Ви як у воду дивилися, коли казали: не дай, Боже, щоб до влади прийшов урядник «від низів». Він зосередить *«у своїх руках таку величезну владу над життям і долею мільйонів своїх товаришів, якої ніколи не мали найбільші деспоти»*.

Сам собою напрошується акцент на значних явищах літератури, які вкрай треба популяризувати і засобами теле-радіо, і різними жанрами літературної критики. Серед цих явищ у названому вище ряду, безперечно, знаходять своє належне місце і «Мальви» Романа Іваничука, і «Роксолана» Павла Загребельного, і «Вічний Іван» Віктора Міняйла, і «Останній гетьман» Юрія Мушкетика, і «Три листки за вікном» Валерія Шевчука, і «Князівство трав» Петра Засенка, і «Рекреації» Ю. Андруховича, і «Щоденний жезл» Є. Пашковського, і «Епізодична пам'ять» Любові Голоти, і «Жінка в зоні» Світлани Йовенко, і «Реквієм для Рози» Р. Плотникової, і «Жити» В. Терена, і деякі тексти ще молодших авторів (С. Жадана, Л. Мамчич, Л. Мудрак, Л. Дядченко й ін.) чи перші книжки-метелики Ігоря Астапенка, Дмитра Луняка, Лелі Покотиполе, Богдана Братуся й ін. Приналежність їхніх творів до сфери художності визначається насамперед тим, що в їхньому підтексті – узагальнюючий символ (знову *азбука!*). Де він береться? Душу в музиці чи живопису, як знаємо, творять не звуки і кольори, а їх поєднання; так само символ у

літературі виникає не зі слів, а з поєднання їх, зі стосунків між персонажами твору і навіть з домислу читача, який є обов'язковим учасником літературного творення. Чому, наприклад, захоплює образ «Таємниця твого обличчя»? Бо читач прочитає в ньому не саме лиш «обличчя». Там є символ краси всієї кращої половини людства. Таке ж узагальнення містить у собі символ людського єднання («Слово...»), прагнення свободи без кайданів («De libertate», «Заповіт»), чарівність «Зів'ялого листя», «Лісової пісні», «Сонячних кларнетів», «Зачарованої Десни» й «Троянд і винограду», протест проти наруги над людською цивілізацією («Жовтий князь», «Сад гетсиманський») і над соборами людських душ («Собор»). Критика такі твори обов'язково помічала й помічатиме, а за ваговитістю в літературному процесі вона буде завжди такою ж, як і сама художня література. Бо вона – похідна від неї і тому горітиме завжди тим самим вогнем, що й вона. Недавня книжка літературної критики Тараса Салиги так і називається: «Вогонь, що не згаса» (2017).

REFERENCES:

1. Literaturnaya encyklopedia (1929), T.2, Moskva.

Свербілова Т.

д.філол.н., Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України (Україна)

Sverbilova T.

Doctor of Philology, Taras Shevchenko Institute of Literature,

National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)

ДИСКУРС ТРАНСКУЛЬТУРАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ГІБРИДНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

DISCOURSE OF TRANSCULTURATION AND CULTURAL HYBRIDITY AS COMPARATIVE LITERATURE SUBJECT